

TAXATIE-INSTRUMENT

Doel en toepassing

Het taxatie-instrument KEES is ontwikkeld als onderdeel van het platform KEES. Het doel van platform KEES is de problematiek voor kinderen, die geconfronteerd worden met problematische scheidingssituaties, tot een minimum te beperken. Dit wordt bereikt door vroegtijdig signaleren en vervolgens het, indien nodig, inzetten van de meest passende hulp. Het ontwikkelde taxatie-instrument, bestaat uit een vijftal praatplaten en een taxatielijst. Het doel van het instrument is om de vroege signalen van het ontstaan van een mogelijk problematische (dreigende) scheiding in kaart te brengen. Hierna kan passende hulp vroegtijdig worden ingezet, zodat de gevolgen voor de kinderen beperkt worden. Met een op dit instrument aansluitende routekaart kan de meest passende vorm van hulp gevonden worden. Ook kunnen er middels dit instrument actiepunten en doelen opgesteld worden waaraan gewerkt dient te worden om de situatie te verbeteren dan wel te laten stabiliseren.

Het taxatie-instrument KEES kan worden ingezet als aanvulling op andere vragenlijsten en instrumenten die reeds gebruikt worden binnen uw organisatie voor het verkrijgen van algemene en inhoudelijke gegevens. Aangezien deze doorgaans aandacht besteden aan het uitvragen van algemene gegevens, is daar om dubbelingen te voorkomen binnen taxatie-instrument KEES niet opnieuw aandacht voor. Wanneer een zorgverlener in de vrij-toegankelijke zorg (bijvoorbeeld wijk-gebiedsteammedewerker) of specialistische zorg geconfronteerd wordt met (dreigende) problematische scheidingssituaties, kan de zorgverlener het taxatie-instrument gebruiken om in gesprek te gaan met ouders en kinderen, om zo tot een taxatie van de ernst te komen en inzicht te krijgen in welke hulp eventueel ingezet kan worden.

Om in gesprek te gaan over de diverse onderwerpen die in het taxatie-instrument benoemd zijn, zijn praatplaten ontwikkeld. Deze kunt u tijdens het gesprek digitaal weergeven om te visualiseren welke onderwerpen u aan de orde wilt stellen. Op de praatplaten (kind, ouders, netwerk) ziet u de diverse onderwerpen die ook in de taxatielijst te vinden zijn. Deze onderwerpen helpen u om het gesprek te structureren en aan te geven welke factoren van invloed kunnen zijn in geval van een mogelijk problematische (dreigende) scheiding. U vult na het gesprek de taxatielijst voor uzelf in, op basis van de informatie die u tijdens het gesprek aan de hand van de praatplaten hebt opgedaan, om na te gaan welke informatie u al hebt, welke informatie u nog uit moet vragen en op welke gebieden u zorgen dan wel positieve aspecten constateert. U geeft per informant (vader, moeder, kind(eren)) aan wat zij hebben aangegeven op de diverse onderwerpen. Er zijn meer stellingen in het taxatie-instrument dan onderwerpen op de praatplaten. Daarom is het voor u zaak om de stellingen in uw hoofd of bij de hand te hebben als u in gesprek gaat met uw cliënten om een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van de mogelijke problemen in die situatie.

De meest gewenste situatie is dat de praatplaten dienen als hulpmiddel in een gezamenlijk gesprek, met alle betrokkenen. Echter, indien om bepaalde redenen het niet mogelijk is ouders gezamenlijk te spreken, dan spreekt u de ouders apart van elkaar. Kan het kind (de kinderen) vrij praten bij (één van de) beide ouders, dan spreekt u het kind (de kinderen) samen met deze ouder(s). Schat u in het kind (de kinderen) dit niet kan, of heeft u hier geen zicht op, dan spreekt u het kind (de kinderen) in een individueel gesprek.

Het moment van afname is niet vast te stellen. Op elk moment dat de situatie zich voordoet, omdat er sprake is van een (dreigende) problematische scheiding, kunt u de praatplaten behorende bij het taxatie-instrument inzetten. Voor de duur van het gesprek met ouders en kinderen kan geen indicatie worden gegeven, aangezien dit afhankelijk is van de inhoud van het gesprek en of dit gesprek gezamenlijk kan of dat er individuele gesprekken nodig zijn. Het is raadzaam om een uur in te plannen. Wanneer er meer tijd nodig is, kan een

vervolgafpraak gepland worden. Het invullen van de taxatie-lijst en de routekaart kost een geoefende gebruiker circa 45 minuten.

Is het kind te jong (qua leeftijd of ontwikkeling) om zelf deel te nemen aan het gesprek, om de diverse vragen te beantwoorden, dan gaat u met beide ouders in gesprek over hoe zij denken dat hun kind de situatie bekijkt. Naast het inzichtelijk maken van de situatie, kunnen de praatplaten, de achterliggende onderwerpen van het taxatie-instrument en het gesprek hierover als psycho-educatie werken voor zowel ouders als kinderen / jongeren. De ouders en kinderen / jongeren kunnen op deze manier inzicht krijgen in de situatie en wat daarin belangrijke factoren zijn.

Theoretische uitgangspunten¹

Per jaar krijgen 70.000 kinderen te horen dat hun ouders gaan scheiden. Naar schatting hebben ongeveer 20.000 kinderen te maken met ernstige problemen als gevolg van de scheiding. Kinderen hebben hun beide ouders nodig om tot een gezonde groei en ontwikkeling te komen. Ongeveer 14.000 kinderen per jaar verliezen het contact met hun uitwonende ouder (meestal de vader). Voor kinderen die na de scheiding geen contact (meer) hebben met de niet-verzorgende ouder zijn de gevolgen ingrijpend. In veel van die gevallen is bemoeienis van de rechter nodig.

In de Richtlijn Scheiding en problemen voor jeugdigen voor jeugdhulp en jeugdbescherming (Anthonijsz, Spruijt & Zwikker, 2015) worden onder andere de consequenties van scheidingen voor jeugdigen uitgewerkt. De belangrijkste gevolgen van een scheiding voor kinderen en jongeren zijn op korte termijn:

- Externaliserende problemen, zoals agressief gedrag, vandalisme en – voor oudere jeugdigen – delinquent gedrag, roken, blowen en drinken;
- Internaliserende problemen, zoals depressieve gevoelens, loyaliteitsproblemen, gevoelens van angst en een laag zelfbeeld;
- Problemen in vriendschapsrelaties;
- Een zwakkere band met de ouders, vooral met de vaders;
- Problemen op school, zoals lagere cijfers, concentratieproblemen en spanningen in het contact met andere leerlingen

Op lange termijn zijn de belangrijkste gevolgen:

- Een lager eindniveau van de opleiding;
- Een lager inkomen;
- Een groter eigen scheidingsrisico;
- Een zwakker wordende band met de (ouder wordende) ouders.

Voldoende reden om scheiding als risicofactor heel serieus te nemen. De hulpverleningspraktijk leert dat voortdurende scheidingsproblemen het effect van hulp bij ontwikkelingsproblemen flink beperkt. Voorwaarde om ontwikkelingsproblemen te beperken is om in die gevallen éérst de echtscheidingsproblematiek aan te pakken (Spruijt, 2007).

Toelichting

De taxatielijst bestaat uit een aantal stellingen, gericht op het kind, de ouders en het netwerk. Deze stellingen hebben geen bepaalde volgorde, maar om een volledig beeld te krijgen van de mogelijke aard en ernst van de problematiek is het aan te raden om van alle stellingen duidelijk te hebben hoe cliënten deze beoordelen. De

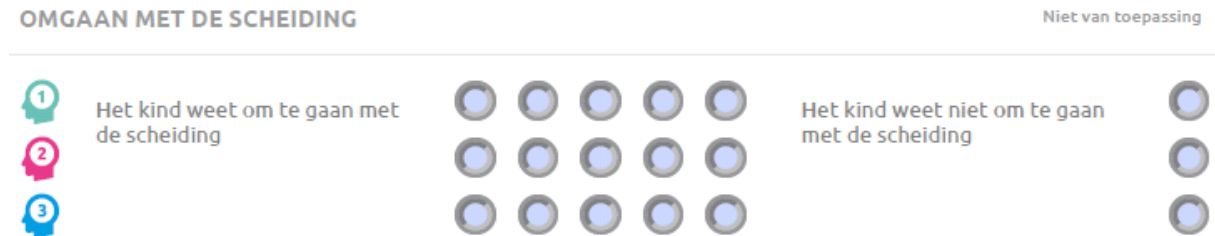
¹ **Bronnen**

Anthonijsz, I., Spruijt, E. & Zwikker, N. (2015). *Richtlijn Scheiding en problemen voor jeugdigen voor jeugdhulp en jeugdbescherming*. Beschikbaar via: <http://richtlijnenjeugdhulp.nl>

Spruijt, E. (2007). *Scheidingskinderen. Overzicht van recent sociaalwetenschappelijk onderzoek naar de gevolgen van ouderlijke scheiding voor kinderen en jongeren*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.

stellingen kunnen beoordeeld worden op een schaal: welke uiterste, of tussenvariant, vinden volgens uw inschatting de ouders en/of het kind (de kinderen) het beste passen bij hun situatie?

Een voorbeeld:

Als vader bijvoorbeeld vindt dat het kind goed omgaat met de scheiding, dan kan voor hem het meest linker bolletje aangeklikt worden. Als moeder vindt dat het kind niet zo heel goed met de scheiding omgaat, maar dit ook niet als zeer slecht ervaart, kan voor haar het vierde bolletje aangeklikt worden.

Op basis van de informatie die u verzameld hebt aan de hand van de praatplaten, kunt u zelf inschatten waar de cliënten zitten op de schaal. Waar de cliënten overeenstemmen of verschillen in hun mening, wordt dit in de taxatielijst direct duidelijk.

Na het bespreken van de onderwerpen aan de hand van de praatplaten kunt u samen met de cliënt(en) middels drie schaalvragen een beoordeling geven over de situatie.

Wanneer u een bepaalde mate van strijd tussen de ouders ervaart, is het belangrijk om de ruimte voor discussies te beperken. U wilt in korte tijd een inschatting maken van de problematiek rondom de scheiding en u kunt dat ook zo aangeven aan de ouders. U kunt aangeven dat wanneer blijkt dat er bepaalde punten aan het licht komen die veel discussie oproepen, dit voor een vervolgspraak onderwerpen van gesprek kunnen zijn of dat dit iets zegt over de vervolghulp die wenselijk is in deze situatie. In het gesprek over de verschillende thema's kunt u denken aan het ter sprake brengen van overeenkomsten, maar ook de verschillen. Wat maakt dat er overlap in zit? Wat betekent dit? En wat maakt dat er verschillen worden ervaren op andere punten? Wat betekent dat? Wat gaat er goed? Wat maakt dat dit goed gaat? Tevens dient er aandacht te zijn voor de aspecten die duidelijk maken dat er hulp nodig is. Welke gebieden betreft dit? En vinden de ouders en de kinderen / jongeren dat er hulp nodig is? Tevens kunt u bespreken in welke mate de ouders en kinderen / jongeren zich zorgen maken op de diverse gebieden.

Na het doorlopen van het taxatie-instrument kunt u de routekaart gebruiken om te beoordelen welke hulp passend is bij de besproken situatie.

Introductie bij taxatie-instrument KEES

Voor u start met het taxatie-instrument, introduceert u het instrument bij de ouders en het kind/de kinderen/de jongere(n). Dit kunt als volgt doen:

“Hallo ...”

(U kunt ouders en kind(eren)/jongere(n) ontvangen en op hun gemak stellen zoals u dit gewend bent te doen. Of u komt bij het gezin thuis zoals u gewend bent dit te doen. Vervolgens kunt u het taxatie-instrument introduceren.)

“Jullie (ouders) gaan scheiden of zijn (net) gescheiden. Vandaag gaan we, zoals afgesproken, kijken of we met elkaar kunnen ontdekken wat goed gaat en we gaan kijken naar wat minder goed of misschien helemaal niet

gaat. Dit doen we aan de hand van praatplaten waar een heleboel thema's op staan. Die wil ik graag met jullie bespreken. We gebruiken de praatplaten om (hierover) in gesprek te gaan en te spreken over wat dit voor jullie betekent en wat jullie eventueel kan helpen.

Als we alle onderwerpen besproken hebben, gaan we aan de hand van schaalvragen een inschatting maken van de situatie. We kunnen vervolgens kijken of jullie hulp nodig hebben voor de onderdelen die minder goed, of helemaal niet goed gaan.

Hebben jullie hier vragen over? (Eventuele vragen beantwoorden.) Zullen we maar aan de slag gaan?"